

hoteler el 1954, i la darrera rehabilitació per tal de donar-li un ús d'equipament cultural. Aquesta casa va estar habitada pels membres de la mateixa família des del seu origen fins a la seva venda a l'Administració local el 1984.

Durant molts anys no se sabia què s'acabaria fent amb aquest immoble. Ara que la seva rehabilitació ja és una realitat i el seu ús públic ha quedat definit, tenim també la possibilitat de gaudir d'un estudi acurat i paradigmàtic del que ha estat aquesta casa en la història fins avui. Els arqueòlegs Albert López i Ainhoa Pancorbo van fer el seguiment de les excavacions arqueològiques que s'hi van dur a terme, i aporten les claus per ajudar a definir l'evolució constructiva de l'edifici. La historiadora de l'art Maria de Gràcia Salvà ha analitzat l'estil arquitectònic i decoratiu que es va donar a la casa en les obres de 1902. Com que no se'n conserva el corresponent arxiu

patrimonial, l'historiador tossenc Mario Zucchitello ha resseguit la petjada històrica d'aquesta família bàsicament a través dels protocols notariais, gràcies a un exhaustiu buidatge dels quals ha aconseguit aplegar gran quantitat d'informació sobre el patrimoni i la genealogia familiar dels Saragossa. Els arquitectes José Luis González, Albert Casals i Javier Sanz presenten les dades que la rehabilitació de l'edifici ha proporcionat per entendre la seva evolució arquitectònica, i exposen la metodologia utilitzada per a l'execució del projecte de rehabilitació, que buscava conciliar les característiques pròpies d'una casa amb elements patrimonials a preservar amb els nous usos que s'hi pretenia donar.

El llibre s'acompanya de magnífiques fotografies que il·lustren els diversos vessants disciplinaris en els quals s'ha vertebat l'estudi, i només n'hi trobem a faltar alguna dels anys en què l'edifici va ser conegut com l'hotel Mañana –tot i que potser és una quimera, ja que no es coneix que se n'hagi conservat cap–. Tret d'aquesta petita mancança, l'estudi és digne de consideració perquè marca un plantejament holístic a imitar en la rehabilitació d'equipaments públics.

David Moré Aguirre

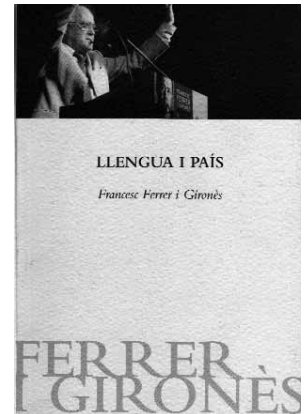
L'historiador que feia història

FERRER I GIRONÈS, Francesc.

Llengua i país.
Col·lecció Història i Pensament, núm. 4. Generalitat de Catalunya, Departament de Vicepresidència. Barcelona, 2007.
117 pàgines.

La recent desaparició de Francesc Ferrer i Gironès (Girona 1935-2006) ha estat irreparable. No només ens va deixar un historiador destacat, sinó també un polític brillant, un activista social imprescindible, un articulista agut, i sobretot un personatge singular, heterodox, independent, amb alenades de tramuntana empordanesa d'aquestes que il·luminen genialitats.

Una de les oportunitats de comprovar-ho ha estat la recent edició d'algunes de les intervencions parlamentàries al llarg del seu període de diputat al Parlament. El quart volum de la col·lecció Història i Pensament, editat pel Departament de Vicepresidència, bon exemple del que es pot publicar amb diners públics, ens ofereix una selecció, a cura d'Enric Pujol, de textos que emmarquen la fragilitat de la llengua catalana en les institucions i la societat civil, en el context actual de la Segona Restauració monàrquica, i en ple període de l'actual invo-

lució democràtica i nacional. Potser pels continguts del llibre, i per la conjuntura present, l'evocació de la figura de Ferrer comporta un implícit sentiment de nostàlgia per una de les absències més remarcables entre la dissidència del país.

La major part de compareixences, gairebé sempre culminades per una proposta de resolució dibuixada amb elegants traços lingüístics, van en la direcció de normalitzar una llengua maltractada per les institucions, de manera creixent pels seus parlants, i de manera ignominiosa per bona part de la *intelligentsia* i del món empresarial, que, amb les seves renúncies i pors, han atiat la indústria de càrregues de profunditat contra la pròpia identitat. El curiós del cas és que a la major part de textos, corresponents al període 1996-2001, Ferrer demana, amb totes les raons i els senys possi-

Miscel·lània:

Ampliació de la seu del COAC a Girona: Concurs de la Pia Almoïna. Girona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Demarcació de Girona, 2008, 105 p.

CALZADA, Arcadi; HAIM, Dominique; NIEBLA, Antonio, NIEBLA, Julio: *Fernand Léger, el cubista afaible. Exposició del 14 de març al 4 de maig de 2008.* Girona: Fundació Caixa de Girona, 2008, 79 p.

CAMBRA I SÁNCHEZ, Jaume [et al.]: *Manual de les flors de les abelles.* Girona: Impremta Pagès, 2008, 135 p.

CARBÓ RIBUGENT, Gemma [coord.]: *La cultura, estratègia de cooperació al desenvolupament, 21-24 de novembre 2007.* Girona: Documenta Universitaria, 2008.

CERA, Joana: *Llumull* [text de Teresa Blanch]. Girona: Consorci del Museu de l'Empordà, 2008, 32 p.

COSTA, Lluís [coord.]: *El patrimoni documental: Catalunya-Cuba.* Begur: Fundació Catalana Begur-Cuba, 2008.

DAUDER, Patricia: *Les Maliens, a script - a film* [text de Ricardo Nicolau]. Girona: Consorci del Museu de l'Empordà, 2008, 32 p.

DIVERSOS AUTORS: *Nouvinguts, fins quan? La incorporació de l'alumnat estranger nouvingut al currículum ordinari. Cinquè simposi: llengua, educació i immigració.* Girona: Institut de Ciències de l'Educació Josep Pallach / Documenta Universitaria, 2008, 280 p.

ESCRIBÀ, Xavier: *Taller obert.* Girona: Casa de Cultura de Girona, 2008, 68 p.

PALLISERA, Maria [et al.]: *Anem a treballar, programa de formació laboral: Quadern de l'educador.* Girona: Universitat de Girona. Servei de Publicacions, 2008, 216 p.

PLUJÀ I CANALS, Arnald: *135 platges del Cap de Creus.* Figueres: Consell Comarcal de l'Alt Empordà, 2008, 197 p.

bles, coses avui impensables, com el condicionament dels ajuts governamentals a l'etiquetatge en català, l'exigència de la llengua als funcionaris destinats al territori o el dret a disposar de documents d'identitat o diners a la butxaca en aquesta llengua sobre la qual va historiar una obsessiva persecució.

Des del punt de vista històric, *Llengua i país* ens convida a reflexionar sobre la figura de Ferrer i l'ample laberint de tangents que solquen la seva figura històrica. L'home de la pipa fou un exemple que per esdevenir un historiador de referència no calen títols acadèmics, sinó ingredients bàsics com una curiositat intel·lectual insaciable, rigor en les fonts, disciplina en la recerca, dosis d'intuïció i una visió de cartògraf a l'hora de dibuixar una narració coherent. A banda d'això, Ferrer ens revela involuntàriament en aquest llibre que l'intel·lectual compromès ho és amb ell mateix, i que el fet de prendre partit(s) es basa en funció de les tries personals. A la fi, l'historiador, ell mateix va participar activament en la història.

Xavier Díez

Una interessant reedició

Camós, Narcís.
Jardín de María, plantado en el Principado de Cataluña. Girona, 1772.
Edició facsímil
d'Àngel Rodríguez i Pep Vila.
Diputació de Girona, 2008.

Per als historiògrafs interessats en la devoció popular mariana a Catalunya és prou coneguda l'obra *Jardín de María* (amb el títol més desenrotllat) escrita per Narcís Camós, mort el 1664, dominic que professà al convent de Girona, però que desenvolupà la seva tasca a Barcelona. L'obra en qüestió, un autèntic clàssic publicat per primera vegada a Barcelona el 1657, conegué diverses edicions (1651, 1652 i 1653, i en tirada de 250 exemplars, 1949). I és el fruit d'haver recorregut un total de 1.028 santuaris i ermites marians de Catalunya.

El llibre fou elaborat a partir de testimonis orals i de tot el material escrit de què va disposar. L'autor

sentí una legítima complença a prendre nota de tota mena de tradicions locals (processons, romeries, objectes de culte, folklore...). Il·lustrà el conjunt amb iconografies, entre les quals destaca la més comuna de la Verge asseguda en el tron, beneïnt amb la mà dreta i sostenint el llibre de la Llei. També resulta un lloc comú l'origen de les imatges, gairebé sempre trobades per pastors guiat per un animal. L'espai de frontera que el Principat representa entre la cristiandat i l'islam afavoreix encara que el llegendari marià de les terres catalanes parli sovint d'imatges amagades i trobades.

La intenció de l'autor, del qual es desconeix bastant la biografia, és clara: mostrar les arrels marianes de Catalunya, i així fomentar la devoció a la Verge. I certament ho aconseguí i continua fent-ho, perquè amb les vicissituds de la guerra del Francès i els avatars del segle XIX s'han perdut moltes referències de la difusió mariana a les nostres terres. Per això, encara que l'obra del P. Camós als ulls de qualsevol persona formada doctrinalment i històrica pugui resultar avui dia ingènua, crèdula, és un text de referència i una mina de detalls interessants per a la coneixença dels nostres santuaris i capelles.